

СТАНДАРДИ КАО ПОДРШКА ИЗВЕШТАВАЊУ О ОДРЖИВОСТИ У ВЕЗИ СА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ, ДРУШТВОМ И УПРАВЉАЊЕМ (ESG)

ESG

О КОМИТЕТУ

Европска унија (ЕУ) и Европско удружење за слободну трговину (ЕФТА) признали су СЕН (Европски комитет за стандардизацију) и СЕНЕЛЕС (Европски комитет за стандардизацију у области електротехнике) као европске организације за стандардизацију одговорне за развој стандарда на европском нивоу, у складу са Уредбом ЕУ 1025/2012. Чланице СЕН-а и СЕНЕЛЕС-а су национална тела за стандардизацију и национални електротехнички комитети из 34 европске земље.* Европски стандарди (ЕН) и други сродни документи које усвајају СЕН и СЕНЕЛЕС прихваћени су и признати у свим овим земљама. Европски стандарди доприносе побољшању безбедности, унапређењу квалитета, олакшавању прекограничне трговине и јачању европског јединственог тржишта. Они се развијају кроз процес сарадње међу стручњацима које номинују предузећа и индустрија, истраживачки институти, организације потрошача и заштите животне средине, синдикати и друге заинтересоване стране. СЕН и СЕНЕЛЕС раде на промоцији усклађивања међународних стандарда у оквиру споразума о техничкој сарадњи са ISO-ом (Међународна организација за стандардизацију) и IEC-ом (Међународна електротехничка комисија).

*Број пуноправних чланица у фебруару 2024.

Садржај

1 Циљ 3

2 Предности коришћења техничких стандарда у извештавању о корпоративној одрживости 5

1. Позивање на техничке стандарде у европским правилима извештавања	5
2. Усклађеност са европским регулаторним оквиром	6
3. Напори организација искоришћени на најбољи начин	6
4. Чврста и свеобухватна покривеност одрживости	8
5. Квалитативне и квантитативне информације	9
6. Доказана поузданост	9
7. Олакшавање рада проверача/верификатора	10
8. Признавање према међународном оквиру извештавања	10

3 ESG стандарди 12

1. Животна средина	14
2. Друштво	16
3. Управљање	18

Директива о извештавању о корпоративној одрживости (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD) налаже обавезе извештавања о аспектима организације у вези са одрживошћу животне средине, друштва и управљањем (ESG), што представља прилику за побољшање перформанси у овим областима. Истовремено, то такође доводи до обима посла са значајним потешкоћама и неизвесностима.

Потреба за доказивањем одрживости организације излази ван оквира основног предмета и подручја примене директиве, од компаније обвезника до њених добављача који морају да доставе пратеће информације. То ће такође утицати на све оне који желе да повећају своје могућности финансирања, с обзиром на то да инвеститори и финансијска тржишта све више обраћају пажњу на одрживост пројеката у које улажу.

Технички стандарди (CEN, ISO, CENELEC, IEC) омогућавају организацијама да лакше постигну ESG циљеве и да истовремено унапреде поузданост свог извештавања.

Многи стандарди које користе организације пружају подршку за побољшавање перформанси одрживости у сва три аспекта (животне средине, друштва и управљања). **Организације могу да се ускладе са овим стандардима као делом свог извештавања о корпоративној одрживости**, надограђујући своје постојеће напоре у усклађивању са њима и користећи их као поуздане изворе података за извештавање.

Овај документ садржи индикативну компилацију постојећих ESG стандарда како би се организације подстакле да користе техничке стандарде као подршку овом извештавању и да на основу њих презентују информације (податке, политике, акције, резултате). Осим тога, документ пружа неколико елемената који подржавају овај приступ и **користи које може донети како организацијама укљученим у процес извештавања, тако и актерима задуженим за верификацију достављених података о одрживости**. Сврха овог извештаја није да пружи детаљне информације о сваком од стандарда. Иако постоји много других стандарда који подстичу развој одрживих технологија, производа и услуга, овај документ се првенствено фокусира на стандарде усмерене на организације. Ти стандарди олакшавају креирање стратегије, дефинирање политика и доношење одлука. Они су генерално применљиви на све типове организација, без обзира на њихову величину, делатност или природу (приватну или јавну).

ТЕХНИЧКИ СТАНДАРДИ (CEN, ISO, CENELEC, IEC)

**омогућавају организацијама
да лакше постигну
ESG циљеве и да
истовремено унапреде
поузданост свог
извештавања.**

2

Користи од примене техничких стандарда у извештавању о корпоративној одрживости

1

Позивање на техничке стандарде у европском извештавању

Директива о извештавању о корпоративној одрживости (Corporate Sustainability Reporting Directive) усвојила је прва правила за извештавање о одрживости корпорација и укључује референце за примену техничких стандарда. Конкретно, Европски стандарди за извештавање о одрживости (European Sustainability Reporting Standards (ESRS) 2, „Објављивање општих информација“, у којима се утврђују општа разматрања о информацијама које треба укључити у три аспекта (животне средине, друштва и управљања), садрже следећу препоруку:

Ова препорука организацији даје темељ/базу или: припрема организацију да се ослања на техничке стандарде приликом припреме својих извештаја о одрживости.

AR 2. Предузеће може да извести да ли се ослања на европске стандарде које је одобрио европски систем за стандардизацију (ISO и IEC или CEN и CENELEC стандарде), као и у којој мери су подаци и процеси коришћени у сврху извештавања о одрживости које је верификовао екстерни давалац гаранција те у којој мери су они потврђени као усклађени са одговарајућим ISO и IEC или CEN и CENELEC стандардом.

2

Усклађеност са европским регулаторним оквиром

Технички стандарди су интегрисани у регулаторни оквир кроз **Нови законодавни оквир**. Бројне европске директиве и уредбе су допуњене хармонизованим техничким стандардима који дефинишу техничка решења за основне захтеве утврђене у овим прописима.

Многи од ових стандарда се развијају на директан захтев Европске комисије како би подржали ове законодавне елементе. Поред тога, у **Европској стратегији о стандардизацији**, Европска комисија сама наглашава улогу техничких стандарда за одрживо европско тржиште.

Стога, употреба и признавање извештавања о одрживости заснованог на стандардима води ка кохерентнијем европском регулаторном оквиру.

3

Напори организација искоришћени на најбољи начин

Организације улажу велике напоре у развој техничких стандарда и прилагођавање својих активности како би обезбедиле усклађеност са овим стандардима, ослањајући се на њих као на алате за што лакше стварање јединственог тржишта, обезбеђивање квалитета и безбедности својих активности и доказивање усклађености са европским и националним регулаторним оквирима.

Законска усклађеност која регулише рад организација самим организацијама пружа могућност да стекну минималне карактеристике неопходне у европском оквиру производа и услуга, али такође може да угрози конкурентност због све веће потребе за издвајањем ресурса како би се та усклађеност обезбедила.

Због свих ових разлога, коришћење и признавање извештавања о одрживости које је засновано на стандардима **омогућава оптимизацију ресурса и на најбољи начин искоришћене напоре организација које оне улажу** у развој и усаглашеност са техничким стандардима.

4

Чврста и свеобухватна покривеност одрживости

Технички стандарди пружају подршку одрживости, која је изузетно значајна у сва три аспекта (животна средина, друштво, управљање). Овај извештај пружа детаљнији увид у постојеће стандарде; међутим, у наставку су дати неки илустративни примери.

Аспекти одрживости (европско правило из одговарајућег извештаја)	Примери тема које обухватају технички стандарди
Клима (ESRS E1)	<ul style="list-style-type: none"> • Нулта нето емисија • Угљенични отисак производа и организација • Прилагођавање климатским променама
Загађење (ESRS E2)	<ul style="list-style-type: none"> • Европске референтне методе за одређивање загађивача у ваздуху
Вода (ESRS E3)	<ul style="list-style-type: none"> • Водени отисак • Ефикасност коришћења воде
Биодиверзитет (ESRS E4)	<ul style="list-style-type: none"> • Стратешко разматрање биодиверзитета за организације (у развоју)
Циркуларна економија и ресурси (ESRS E5)	<ul style="list-style-type: none"> • Примена циркуларне економије и мерење циркуларности (у развоју) • Методе за оцену лакоће поновне употребе, поправке или рециклаже производа • Менаџмент енергијом
Сопствена радна снага (ESRS S1)	<ul style="list-style-type: none"> • Менаџмент здрављем и безбедношћу на раду • Различитост и инклузија у менаџменту људским ресурсима • Спровођење родне равноправности (у развоју)
Радници у ланцу вредности (ESRS S2)	<ul style="list-style-type: none"> • Корпоративна друштвена одговорност
Погођене заједнице (ESRS S3)	<ul style="list-style-type: none"> • Одржива набавка и уговарање
Потрошачи и корисници (ESRS S4)	<ul style="list-style-type: none"> • Приступачан дизајн • Инклузивна услуга
Управљање (ESRS G1)	<ul style="list-style-type: none"> • Управљање • Менаџмент усклађеношћу. Опште и специфичне теме: кривично, пореско, радно и социјално право... • Спречавање превара и узбуњивање

5

Квалитативне и квантитавне информације

Информације о којима се извештава обухватају квантитативне (нпр. о потрошњи воде или енергије) и квалитативне податке (нпр. о политикама које су органи-зације усвојиле у вези са одрживошћу). Технички стандарди пружају чврсту основу за обе врсте извештавања.

Постоје стандарди који се баве методама мерења/квантификације, као и стандарди који се баве имплементацијом система менаџмента који утичу на целу организацију, олакшавајући усвајање стратегија и оптимизацију њених процеса на одржив начин током времена и са усмереношћу на континуирано побољшање.

6

Доказана поузданост

Стандардизација је регулисана активност, заснована на Уредби (ЕУ) бр. 1025/2012 на европском нивоу.

Као отворен, транспарентан процес, заснован на консензусу заинтересованих страна, што је основа за развој стандарда, стандардизација обезбеђује квалитетан технички садржај који је широко прихваћен у компанијама и организацијама и улива поверење корисницима.

Поред тога, европска и међународна природа многих од ових стандарда омогућава да се захтеви и смернице препознају у великом броју земаља.

С друге стране, периодично преиспитивање коме стандарди подлежу обезбеђује њихову валидност током времена. С обзиром на то да се стандарди константно развијају како би пратили иновације, захваљујући њима извештаји о одрживости ће бити ажурирани и усклађени са променама на тржишту.

Из тог разлога, у великом броју националних, регионалних и локалних закона, као и спецификација за јавне набавке, користе се технички стандарди да би се обезбедила ефективна примена позивањем на техничке стандарде у правним текстовима.

7

Олакшавање рада проверача/верификатора

Елементи описани у претходној тачки омогућавају да **извештавање о одрживости засновано на техничким стандардима има поуздану основу** и да стога може да поједностави верификацију ових информација.

Штавише, систем оцењивања усаглашености заснован на стандардима добро је успостављен, добро познат и поуздан систем не само за организације које доказују усаглашеност и за актере оцењивања усаглашености већ и за јавне и приватне организације када је у питању признавање усаглашености са овим стандардима.

ESRS 2 „Објављивање општих информација“ такође се односи на могућност организација да извешта да ли је трећа страна верификовала информације засноване на стандардима које пружају наведене организације.

Стога овај систем оцењивања усаглашености може **знатно да поједностави верификацију информација о одрживости**. То је елемент карактеристичан за систем стандардизације.

Извештавање о одрживости које се темељи на техничким стандардима има поуздану основу.

Систем оцењивања усаглашености знатно поједностављује верификацију информација о одрживости.

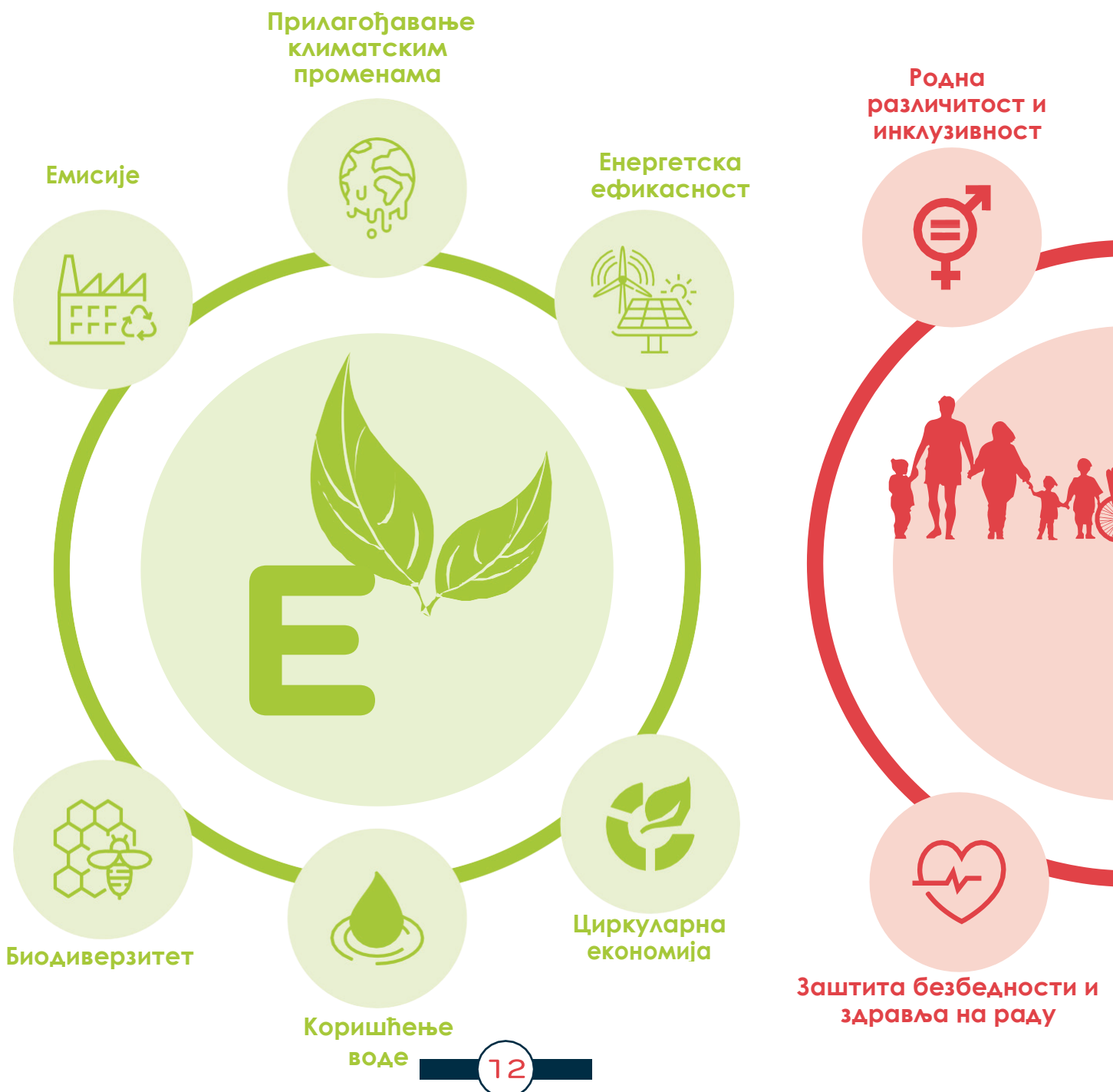
8

Признавање према међународном оквиру о извештавању

Слично контактима који су успостављени између CEN-а, CENELEC-а и EFRAG-а у европском контексту, ISO гради чврсте везе са ISSB/IFRS-ом (међународним панданом EFRAG-у) како би ISO стандарди били признати у њиховим IFRS стандардима за извештавање.

Стандарди (CEN, ISO, CENELEC, IEC) који се баве питањима одрживости помажу организацијама да напредују у три аспекта дефинисана према ESG критеријумима. Они пружају смернице и оријентације за дефинисање политика и стратегија, као и поуздане изворе за добијање веродостојних података.

Стога, примена постојећих стандарда о одрживости и усклађивања са њима као део ESG извештаја олакшава организацијама да пруже доказе о квалитативним и квантитативним информацијама. Поред тога, то помаже организацијама да обезбеде својим инвеститорима и заинтересованим странама информације о одрживости које имају чврсту и признату основу. Следећи приказ даје преглед ESG области у којима су стандарди доступни организацијама.

Примена стандарда у ESG извештају олакшава организацијама да покажу своје резултате, док инвеститорима и заинтересованим странама оне обезбеђују информације о одрживости на чврстој и признатој основи.

Животна средина

Емисије, прилагођавање климатским променама, циркуларна економија и биодиверзитет неки су од кључних елемената у овој области.

Аспект животне средине је област одрживости која традиционално има најдужу историју и највише прописа повезаних са њом кроз националне и европске политике.

У наставку су представљени стандарди који служе као подршка организацијама да дефинишу и постигну своје циљеве у овим областима, а истовремено им помажу да ускладе пословање са важећим регулаторним оквирима.

Примена кроз различите области

- Системи менаџмента животном средином, EN ISO 14001
- Имплементација еко-дизајна, EN ISO 14006
- Оцењивање „due diligence” у вези са животном средином, EN ISO 14015
- Утврђивање трошкова и користи у вези са животном средином, EN ISO 14007
- Монетарно вредновање утицаја на животну средину и са њима повезани аспекти животне средине, EN ISO 14008
- Оцењивање животног циклуса, EN ISO 14040, EN ISO 14044

ESRS E1 Климатске промене

Емисије

- Емисије на нивоу организације (инвентар), EN ISO 14064-1
- Смернице за нето нулту емисију, ISO IWA 42
- Пројекти смањења емисија, EN ISO 14064-2
- Угљенични отисак производа, EN ISO 14067
- Емисије које настају услед активности у оквиру транспортних ланаца, ISO 14083
- Угљенична неутралност, ISO 14068
- Емисије у енергетски интензивним индустријама, EN 19694

ESRS E3 Водени и морски ресурси

Коришћење воде

- Водени отисак, EN ISO 14046
- Управљање водом, EN ISO 14002-2, ISO 46001
- Коришћење пречишћених отпадних вода за пројекте наводњавања, Серија ISO 16075
- Коришћење кишнице и сиве воде, серија EN 16941

ESRS E1 Климатске промене

Прилагођавање климатским променама

- Оквир прилагођавања, EN ISO 14090
- Оцењивање рањивости, утицаја и ризика, EN ISO 14091
- Развој планова за прилагођавање, ISO/TS 14092

ESRS E1 Климатске промене

Енергетска ефикасност

- Системи менаџмента енергијом, EN ISO 50001
- Енергетски прегледи, серија EN 16247

ESRS E5 Циркуларна економија

Циркуларна економија

- Принципи, терминологија и упутство за примену, ISO 59004 (стандард у припреми)
- Пословни модели и ланци вредности, ISO 59010 (стандард у припреми)
- Мерење и оцењивање перформанси циркуларности, ISO 59020 (стандард у припреми)
- Циркуларни дизајн производа, EN 45560

ESRS E4 Биодиверзитет и екосистеми

Биодиверзитет

- Стратегијско и оперативно разматрање биодиверзитета, ISO 17298 (стандард у припреми)
- Дизајн и имплементација пројеката са нето добитком биодиверзитета, ISO 17620 (стандард у припреми)
- Рачуноводство природног капитала, ISO 14054 (стандард у припреми)

2

Друштво

Следећи стандарди помажу организацијама да ускладе пословне циљеве са друштвеним интересима, повећавајући друштвену посвећеност својих политика и програма. Стандарди организацијама пружају смернице како да побољшају могућности и положај угрожених група и заједница, не само у њиховом ланцу вредности, већ и у њиховом радном окружењу, али истовремено помажу и самим организацијама да сагледају потребе ових група приликом креирања својих активности, производа и услуга.

Примена у различитим областима

- Друштвена одговорност, EN ISO 26000 (такође се примењује и у областима животне средине и доброг управљања)
- Одржива набавка, ISO 20400 (такође се примењује и у областима животне средине и доброг управљања)
- Оцењивање циклуса друштвеног живота, ISO 14075 (стандард у припреми)

ESRS S1 Сопствена радна снага

ESRS S2 Радници у ланцу вредности

Родна равноправност, различитост и инклузија, друштвена и радна област

- Менаџмент различитостима и инклузијом, ISO 30415
- Менаџмент људских ресурса, ISO 30414:2018
Спровођење родне равноправности и оснаживање жена, ISO 53800 (стандард у припреми)
- Дизајн и пружање инклузивних услуга, ISO 22458

ESRS S1 Сопствена радна снага

Безбедност и здравље на раду

- Менаџмент безбедношћу и здрављем на раду, EN ISO 45001
- Ментално здравље на раду, ISO 45003
- Безбедан рад током пандемије COVID-19, ISO/PAS 45005
- Превенција и управљање инфективним болестима, ISO 45006 (стандард у припреми)

ESRS S4 Потрошачи и крајњи корисници

Приступачност

- Приступачност дизајна производа, роба и услуга, EN 17161
- Доступност ICT производа и услуга, EN 301549
- Приступачност изграђеног окружења, EN 17210

3 Управљање

Постојећи стандарди (доброг) управљања помажу организацијама да успоставе праксе, политике и структуре које им омогућавају да на етички и транспарентан начин усмеравају и контролишу своје пословање. Они олакшавају идентификацију и усклађеност са правним оквирима који се на њих односе и уједно помажу у спречавању неодговорних или криминалних пословних пракси. Такође, пружају подршку у јачању отпорности организације кроз управљање ризицима и континуитет пословања у неповољним околностима.

Примена стандарда у различитим областима

- Управљање циљевима одрживог развоја (SDG) у организацији, ISO 53001 (стандард у припреми) (такође се односи на аспекте животне средине и друштва)

ESRS G1 Пословно понашање

Управљање

- Принципи и кључни аспекти, ISO 37000
- Развој индикатора, ISO 37005 (стандард у припреми)
- Модел зрелости, ISO 37004

ESRS G1 Пословно понашање

Усклађеност

- Системи менаџмента, ISO 37301
- Против мита, ISO 37001
- Контрола превара, ISO 37003 (стандард у припреми)
- Интерне истраге, ISO/TS 37008

ESRS G1 Пословно понашање

Менаџмент ризицима, отпорност, континуитет пословања

- Менаџмент ризицима, ISO 31000
- Технике оцењивања ризика, EN 31010
- Менаџмент наступајућим ризицима, ISO/TS 31050
- Менаџмент континуитетом пословања, EN ISO 22301
- Стратегија континуитета пословања, ISO/TS 22331
- Анализа утицаја на пословање, ISO/TS 22317
- Аспекти који се односе на људе укључене у континуитет пословања, ISO/TC 22330
- Принципи отпорности организације, ISO 22316
- Политика и стратегија управљања, ISO 22336 (стандард у припреми)

СТАНДАРДИ КАО ПОДРШКА ИЗВЕШТАВАЊУ О ОДРЖИВОСТИ У ВЕЗИ СА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ, ДРУШТВОМ И УПРАВЉАЊЕМ (ESG)

Издавач: Giovanni Collot - © CEN и CENELEC

CEN – Европски комитет за стандардизацију
CENELEC – Европски комитет за електротехничку стандардизацију

www.cencenelec.eu

Издање на српском језику – © ИСС
Институт за стандардизацију Србије
Београд, 2025